

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 518/2022-56

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej spoločnosťou URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 89/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 89/2008 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 89/2008 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **300 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Košice II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **739,66 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 13. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 31 C 89/2008 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, a zároveň žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 11 500 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 518/2022-41 z 25. októbra 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, zo súdneho spisu a z priložených príloh vyplynul nasledujúci stav veci: Sťažovateľka vystupuje v napadnutom konaní v právnom postavení žalovanej proti žalobcovi o určenie vlastníckeho práva k bytu, napadnuté konanie začalo 9. júla 2008. Okresný súd doručil sťažovateľke 24. januára 2018 rozsudok, ktorým vyhovel podanej žalobe. O odvolaní sťažovateľky rozhodoval Krajský súd v Košiciach, ktorý rozsudkom doručeným sťažovateľke 20. februára 2019 potvrdil rozsudok okresného súdu. Rozsudok odvolacieho súdu bol napadnutý dovolaním, o ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozhodol uznesením z 29. septembra 2020, ktoré nadobudlo právoplatnosť 4. novembra 2020. Súdny spis bol vrátený okresnému súdu 26. októbra 2020. Uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom 20. októbra 2021 bolo rozhodnuté, že sťažovateľka je povinná uhradiť žalobcovi trovy konania vo výške 7 133,43 eur. Proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom podala sťažovateľka 10. novembra 2021 sťažnosť. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti nebolo o podanej sťažnosti rozhodnuté.

4. Po podaní ústavnej sťažnosti ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že o podanej sťažnosti stále nebolo rozhodnuté, pretože žalobca 16. decembra 2021 zomrel, 26. októbra 2022 bolo okresnému súdu doručené právoplatné uznesenie o dedičstve po žalobcovi.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti argumentuje:

a) Okresný súd neprimerane dlho rozhoduje o výške trov konania, pričom aj celková dĺžka napadnutého konania nezodpovedá požiadavke rozhodovania v primeranej lehote. Napadnuté konanie bolo začaté už v roku 2008 a od tohto momentu je potrebné hodnotiť primeranosť dĺžky konania s poukazom na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci *Robins v. United Kingdom*, rozsudok Špatka proti Slovenskej republike z 15. decembra 2009,

rozsudok A. R. spol. s r. o. proti Slovenskej republike z 9. februára 2010, rozsudok Zarembová proti Slovenskej republike z 23. novembra 2010, rozsudok Sirotnák proti Slovenskej republike z 21. decembra 2010, rozsudok Bubláková proti Slovenskej republike z 15. februára 2011, rozsudok Čičmanec proti Slovenskej republike z 28. júna 2016.

b) Z hľadiska skutkovej a právnej zložitosti veci sťažovateľka uvádza, že nejde o vec ani právne, ani skutkovo náročnú, sťažovateľka je toho názoru, že ani sama svojím správaním neprispela k vzniku zbytočných prietáhov v konaní, pričom príčinou vzniku zbytočných prietáhov je postup samotného súdu, ktorý je nečinný a koná neefektívne. Vzhľadom na extrémnu dĺžku napadnutého konania ako celku sťažovateľka žiada priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 11 500 eur.

c) Sťažovateľka opakovane doplnila podanú ústavnú sťažnosť (podania zo 14. februára 2022, z 11. júla 2022 a 12. septembra 2022), pričom poukázala na rozhodovaciu činnosť EŠLP o nutnosti prihliadať na celkovú dĺžku konania aj vo fáze, keď nebolo právoplatne rozhodnuté o výške trov konania, ako aj na skutočnosť, že okresný súd o jej sťažnosti dosiaľ nerozhodol.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd poukázal na uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 169/2021-21 z 23. februára 2021 a č. k. IV. ÚS 572/2021-24 z 9. novembra 2021, ktorými bolo rozhodnuté o ústavných sťažnostiach sťažovateľky namietaných napadnuté konanie. V oboch prípadoch boli jej ústavné sťažnosti odmietnuté pre zjavnú neopodstatnenosť, keďže boli podané po skončení základného a dokonca aj dovolacieho konania, rozhodovanie o nároku na náhradu trov konania bolo už právoplatne ukončené, nerozhodnutá ostala len otázka týkajúca sa výšky náhrady trov konania. O výške náhrady trov konania rozhodol vyšší súdny úradník 20. októbra 2021, toto uznesenie napadla sťažovateľka sťažnosťou, o ktorej okresný súd z objektívnych dôvodov nemohol rozhodnúť, pretože 16. decembra 2021 došlo k úmrtiu žalobcu, okresný súd bol nútený počkať na výsledky dedičského konania, dedičské rozhodnutie bolo okresnému súdu doručené 26. októbra 2022. Okresný súd sa opakovane dopytoval na stav dedičského konania, úmrtie žalobcu nemôže byť pričítané na ťarchu okresného súdu.

III.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka zotrvala na dôvodoch podanej ústavnej sťažnosti, uviedla že o výške náhrady trov konania nie je ani po 2 rokoch právoplatne rozhodnuté, po smrti žalobcu okresný súd síce o veci začal konať, uvedené však nemôže ospravedlniť jeho nečinnosť do vydania uznesenia vyššieho súdneho úradníka. Dĺžka konania o výške náhrady trov konania v trvaní viac ako 2 rokov nie je ústavne konformná, sťažovateľ (sťažovateľka zrejme mala na mysli porušovateľa, pozn.) zaviniť z procesného hľadiska, že o výške náhrady trov nebolo právoplatne rozhodnuté. Napadnuté konanie trvá už 13 a pol roka, keďže nebolo právoplatne rozhodnuté o výške nároku na náhradu trov konania, súdne konanie teda nebolo v zmysle judikatúry EŠLP riadne skončené.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

9. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní, resp. o neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní, pričom trvá na tom, že pokiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté o výške náhrady trov konania, konanie nie je skončené a je potrebné vziať do úvahy jeho celkovú dĺžku odo dňa podania žaloby.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

12. V prvom rade ústavný súd uvádza, že ústavná sťažnosť bola podaná v čase, keď ostala nevyriešená iba otázka výšky náhrady trov konania. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry (napr. II. ÚS 12/01, IV. ÚS 61/03) ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v danom prípade okresným súdom) ešte mohlo trvať. Právna neistota sťažovateľky sa teda v tomto prípade týka výlučne otázky výšky náhrady trov konania, lebo meritórne bola vec právoplatne ukončená (rozsudok odvolacieho súdu bol sťažovateľke doručený 20. februára 2019, uznesenie dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania bolo sťažovateľke doručené 30. októbra 2020). Vo veci samej sa právoplatne rozhodlo aj o tom, komu patrí nárok na náhradu trov konania.

13. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že problematika výšky náhrady trov konania nie je právne zložitou, faktická zložitosť veci nastala z dôvodu úmrtia žalobcu, čo je objektívna okolnosť, okresný súd nemohol právoplatne rozhodnúť do času, kým nebolo právoplatne ukončené dedičské konanie.

14. Povaha veci – výška náhrady trov konania z hľadiska jej významu pre sťažovateľku nespadá do kategórie vyžadujúcej osobitný, resp. výnimočný prístup súdu z hľadiska rýchlosti rozhodovania. Sťažovateľka ako neúspešná strana bola neprávoplatne zviazaná na úhradu trov konania vo výške 7 133,43 eur.

15. K správaniu sťažovateľky ústavný súd uvádza, že v jej správaní nebadáť žiadne obštrukčné konanie, ktoré by bolo spôsobilé ovplyvniť dĺžku konania o výške náhrady trov konania.

16. Z hľadiska samotného postupu okresného súdu ústavný súd už v uznesení č. k. IV. ÚS 572/2021 z 9. novembra 2021 identifikoval jeho nečinnosť v trvaní jedného roka (od vrátenia spisu z najvyššieho súdu do rozhodnutia o výške trov konania) a tento jeho postup označil za nesústreďený. V konkrétnych (najmä časových) okolnostiach však vtedy usúdil, že nečinnosť okresného súdu nedosahuje ústavnoprávne relevantnú intenzitu, ktorá by ústavnému súdu umožňovala dospieť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky.

17. Po uplynutí viac ako jedného roka od predchádzajúceho rozhodnutia ústavného súdu však okresný súd stále nerozhodol o sťažnosti sťažovateľky proti uzneseniu o trovách konania, teda jej neistota pretrváva a celková dĺžka konania o výške náhrady trov konania (2 roky) v okolnostiach prejednávanej veci už nezodpovedá ústavnej požiadavke bezprieťahovosti konania. Ústavný súd čiastočne uznáva argument okresného súdu, že po úmrtí žalobcu čakal na rozhodnutie o dedičstve, v kontexte predchádzajúcej nečinnosti okresného súdu však takáto situácia nemusela nastať, keďže k úmrtiu žalobcu došlo 16. decembra 2021. K záveru o vyslovení porušenia označených práv nepriamo prispela aj dĺžka konania predchádzajúca rozhodnutiu vo veci samej (rozsudok EŠLP z 20. 5. 2021, Sarkocy v. Slovenská republika č. 62753/2019).

18. Na základe uvedeného preto ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

19. Vzhľadom na to, že o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté, ústavný súd vyslovil aj príkaz konať vo vzťahu k okresnému súdu v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy (výrok 2).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

21. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že okresný súd o výške nároku na náhradu trov konania koná viac ako 2 roky, pričom meritórna časť konania trvala viac ako 10 rokov.

22. Na druhej strane ústavný súd zohľadnil aj skutočnosť, že sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť až v čase, keď o základnom nároku už bolo rozhodnuté, preto miera jej právnej neistoty bola

do značnej miery už odstránená. Sťažovateľka sa opakovane obracala na ústavný súd so sťažnosťou na prieťahy v konaní až v čase, keď sa rozhodovalo o výške nároku na náhradu trov konania. Počas základného konania sa na prípadné prieťahy v konaní vôbec nestážovala, z čoho možno vyvodit', že vnútorne nepociťovala ujmu, ktorú by bolo potrebné už v tejto fáze konania reparaovať.

23. V týchto okolnostiach sa ústavnému súdu javí ako primerané priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 300 eur, ktoré bude povinný uhradiť okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3). V prevyšujúcej časti návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd nevyhovел (výrok 5).

VI. Trov konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 739,66 eur.

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, písomná replika), čo spolu činí sumu 739,66 eur vrátane príslušnej sadzby dane z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca je subjektom registrovaným pre daň z pridanej hodnoty ako jej platiteľ.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 4).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

**Ladislav Duditš
predseda senátu**